

มีดี

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจเนาะ ตั้งสติ ตั้งใจฟังธรรมะ วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันนี้วันวิสาขบูชา เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดวันนี้ เวลาท่านเกิดมาท่านเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เกิดมาเป็นราชกุมาร ท่านดำรงชีพๆ แบบสามัญชน แต่เวลาท่านออกบวชแล้ว เวลาท่านชวนชวายของท่าน เวลาท่านตรัสรู้ก็วันนี้ไง เพราะท่านตรัสรู้วันนี้ ท่านถึงมีคุณธรรมในใจของท่าน ท่านถึงมีความสุขในใจของท่านไง

แต่ก่อนหน้านั้น เวลาเกิดวันนี้เกิดเป็นราชกุมาร เวลาเกิดเป็นราชกุมาร เห็นไหม การเกิดในวิภวภูติ การเกิดในวิภวภูติก็มีมนุษย์เกิด มนุษย์เกิดขึ้นมา เห็นไหม มนุษย์ที่มีบุญ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ดูลิตๆ รอจะลงมาเกิด จะลงมาเกิดลงมาจุติ จุติเกิดมาแล้ว เวลาเกิดมาแล้วสิ่งนี้สิ่งที่เกิดมา เห็นไหม เพราะอำนาจวาสนาบารมีมันพร้อม เวลาอำนาจวาสนาบารมีมันพร้อมเกิดมาถึงอุดมสมบูรณ์

คำว่าอุดมสมบูรณ์นี้ชีวิตทางโลก ถ้าทางโลกอุดมสมบูรณ์มาก เวลาพระเจ้าสุทโธทนะท่านเสด็จมา เห็นไหม เพราะปรารถนาให้เป็นจักรพรรดิ ปรารถนาให้เป็นจักรพรรดิ คำว่าปรารถนา นั้น พ่อเป็นกษัตริย์ ถ้าพ่อเป็นกษัตริย์ปรารถนาให้ลูกชายเป็นจักรพรรดิ เนี่ยต้องมีการศึกษา ต้องมีความพร้อม เตรียมพร้อมความเป็นกษัตริย์ไง ถ้าเตรียมพร้อมเป็นกษัตริย์ การดูแล การอบรม บ่มเพาะพร้อมตลอดเลย แต่ แต่เวลาท่านสร้างอำนาจวาสนาบารมีของท่านมา เห็นไหม คำว่าสร้างบารมีของท่านมา บารมีเต็มๆ มันจะมาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นคืออำนาจวาสนาของท่านจริงๆ อำนาจวาสนาที่ท่านสร้างของท่านมาจริงๆ แต่อำนาจวาสนาอันนั้นการที่ท่านได้สร้างมา การได้สร้างมาเวลาท่านเกิดมาท่านถึงอุดมสมบูรณ์พูนสุขไป

คำว่าอุดมสมบูรณ์พูนสุขทางโลก ทางโลกใจ แต่ในหัวใจที่อำนาจวาสนาที่ได้สร้างบุญญาธิการมา เห็นไหม มันละล้าละลึงๆ ไปเที่ยวสวนเห็นคนแก่คนเกิดคนเจ็บคนตาย ถ้ามมหาดเล็ก เราก็ต้องเป็นเช่นนั้นหรือ อุดมสมบูรณ์ไปหมดแต่เราก็ต้องตาย ถ้ามันมีการเกิดการแก่การเจ็บการ

ตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิดไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตาย ความไม่เกิดไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตายไปหาที่
ไหน ไปหาที่ไหนก็หาไม่ได้ ไปหาที่ไหนใครก็ตอบไม่ได้

เวลาออกบวชแล้ว เห็นไหม ศึกษามาศึกษามาขนาดไหนก็ไม่มีใครบอกได้ เวลาท่านตรัสรู้
เองโดยชอบวันนี้ วันนี้ๆ วันนี้ท่านตรัสรู้เองโดยชอบ ความตรัสรู้เองโดยชอบตรัสรู้ด้วยอะไร ตรัสรู้
ด้วยมรรคใด ตรัสรู้ด้วยมรรคญาณ ตรัสรู้ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ด้วยสัจจะความจริงในใจของท่าน
ถ้าด้วยสัจจะความจริงในใจของท่าน ศีลสมาธิปัญญามันมาจากไหน

เขาบอกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้กำหนดพุทโธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้ากำหนดอานาปานสติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้กำหนดพุทโธเพราะมันยังไม่
มีพุทโธ ยังไม่มีพุทธะ ยังไม่มีผู้รู้จริง ถ้าความไม่รู้จริง เวลาไม่มีผู้รู้จริง ศีลสมาธิปัญญามันมาจาก
ไหน มันมาจากสัจจะเป็นความจริงในข้อเท็จจริงในใจของท่าน เพราะมันมาจากสัจจะข้อเท็จจริงใน
ใจของท่าน เวลาท่านบัญญัติธรรมวินัยท่านถึงได้บัญญัติศีลสมาธิปัญญา ท่านถึงได้บัญญัติ
มรรค ๘

เวลาบัญญัติขึ้นมา เห็นไหม มรรค ๘ คำว่ามรรค ๘ ขึ้นมา เวลาการกระทำขึ้นมามันต้องมี
มรรคอันนั้น ถ้าไม่มีมรรคอันนั้นท่านจะตรัสรู้เองโดยชอบได้อย่างไร ท่านตรัสรู้เองโดยชอบก็ท่าน
ตรัสรู้เองโดยชอบด้วยมรรค แต่ด้วยมรรค ด้วยบุญญาธิการ ด้วยการกระทำ ด้วยสติปัญญาของ
ท่านเอง นี่ตรัสรู้เองโดยชอบ ความตรัสรู้เองโดยชอบท่านถึงมีใจ มีดีในใจของท่าน

เพราะท่านมีดีในใจของท่าน ท่านถึงเสวยวิมุตติสุขๆ คนที่มีดีในหัวใจ เห็นไหม ดูลิ สถานะ
ความเป็นกษัตริย์ สถานะที่โลกเขาปรารถนา ท่านยังไม่ได้ตรัสรู้ท่านก็ยิ่งสละทิ้งมา ท่านสละราช
สมบัติมา ท่านสละทิ้งมาหมด สิทธิเสรีภาพ สิทธิความเป็นมนุษย์ สิทธิสิ่งที่โลกเขามีอยู่เสียสละ
หมด มาเป็นนักบวชนักพรต เวลามาเป็นนักบวชนักพรต เห็นไหม การกระทำอันนั้นกระทำด้วย
ความเพียร ด้วยความวิริยะความอุตสาหะ แต่เวลามาตรัสรู้เองโดยชอบ เนียมดี

ถ้ามีดีขึ้นมาแล้วหัวใจมันสูงส่ง ถ้ามีดีขึ้นมามันเป็นความจริง เพราะความมีดีอันนั้น เห็น
ไหม โลกถึงไม่มีค่า สรรพสิ่งในโลกนี้ไม่มีค่า เห็นไหม จะดำรงชีพอย่างไรเท่านั้นเอง พอดำรงชีพ
อย่างไรเท่านั้นเอง ท่านถึงได้ปรารถนารื้อสัตว์ชนสัตว์ เวลา รื้อสัตว์ชนสัตว์ เห็นไหม สิ่งที่แสดง
ธรรมจักรๆ สิ่งทีพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมๆ คำว่าดวงตาเห็นธรรม สิ่งใดสิ่งหนึ่งมี
การเกิดขึ้นเป็นธรรมตา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมตา ความเป็นจริงอันนั้นๆ ขึ้นมาในใจของ

พระอัญญาโกณฑัญญะ เทศนาว่าการต่อไปจนปัญจวัคคีย์เป็นพระโสดาบันทั้งหมด เทศน์อนัตตลักษณะสูตรเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา

ถ้าความเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา มันมีความจริง มันมีดีอยู่ในใจอันนั้น ถ้ามันมีดีอยู่ในใจอันนั้น เห็นไหม ดูลิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม ๆ เพราะท่านกราบธรรม ๆ กราบสังฆธรรมอันนั้น ๆ ใจ เวลาเขาพูดกันว่าธรรมะไม่เคยเสื่อม ๆ มันจะเสื่อมได้ยังไง มันอยู่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นข้อเท็จจริง เห็นไหม สิ่งที่มีมันมีอยู่แล้วมีอยู่แล้วด้วยอะไร ถ้ามีอยู่แล้วมันจะมีอยู่แล้วด้วยบุญญาบารมีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้มาตรัสรู้ ถ้ามันมีอยู่แล้ว ผู้ที่ตรัสรู้ได้ ผู้ที่จะรู้ได้เฉพาะตน มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้น

พระปัจเจกพุทธเจ้าผู้รู้จำเพาะตน ๆ ไ้เรามันสาวกสาวกะ สาวกสาวกะผู้ที่ได้ยินได้ฟัง ผู้ที่ตื่นนอนกันอยู่ที่นี่ ถ้าผู้ที่ตื่นนอนกันอยู่ที่นี่ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิ่งพุทธกาล ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง ระหว่างกิ่งพุทธกาล ๆ สองพันห้าร้อย ๆ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านออกฝึกหัด ท่านออกประพฤติปฏิบัติของท่าน จนท่านเป็นความจริงในใจของท่าน ถ้ามันมีจริง ๆ มีดี ถ้ามันมีดีขึ้นมา มันมีดีในใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ดูความดำรงชีพของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น นี่ไง นี่สมณะ ความเป็นสมณะในหัวใจ

ถ้าความเป็นสมณะในหัวใจ มันจะมีสิ่งใดมีคุณค่า โลกนี้มันไม่มีสิ่งใดมีคุณค่าเลย โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ยศถาบรรดาศักดิ์ไร้สาระ นี่ไง ฐานันดรศักดิ์ ๆ เขาเอาไว้เชิดชูคนทำดี สิ่งที่เขาไว้ เขามีคนทำคุณงามความดีแล้วให้ไว้เชิดชูคุณงามความดีของเขา นี่ เพราะเขามีความดีของเขา เขาถึงให้สมณศักดิ์ แล้วสมณศักดิ์มันมีอะไร นี่แสวงหากันสมณศักดิ์ ชี้ตัวเองมีแต่ชี้ แล้วแสวงหาสมณศักดิ์แสวงหาทำไม แสวงหากันหัวโชนใจ แล้วมีหัวโชนแล้วก็หลงหัวโชนตัวเองใจ แล้วหัวโชนมีไว้ทำไม เนี่ยสมณศักดิ์ ๆ เขามีไว้เพื่อเชิดชูคุณงามความดีของผู้ที่ทำความคุณงามความดี ถ้าคุณงามความดีของเขา เขาทำของเขา นี่มันโดยเนื้อหาสาระ โดยเนื้อหาสาระนะ มันมีมาตั้งแต่สมัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอตทัคคะ ผู้เลิศ ผู้เลิศในทางใดทางหนึ่ง เห็นไหม เพราะมีคุณธรรมทางนั้น ให้เลิศเป็นทาง ๆ ไป ใ้นี้ก็เหมือนกัน สมณศักดิ์ ๆ ก็มาสมณศักดิ์ในสมัยปัจจุบันนี้ แล้วสมัยปัจจุบันนี้คนที่เป้นพระดีจริง ๆ ก็มี ถ้ามีดีจริง ๆ เขาก็เชิดชู เขาเชิดชูผู้ที่คุณงามความดีใจ แต่ใ้ผู้ที่ไม่มีนี่สิ ใ้ที่ไม่มีมันแสวงหา พอมันแสวงหาขึ้นมา การแสวงหากัน การ

แก่งแย่ง ซึ่งดีซึ่งชั่ว จะเอาความดีมาจากไหน มันมีแต่ความชั่ว ความชั่วขึ้นมา เห็นไหม แก่งแย่งกัน แล้วพยายามจะแสวงหาสิ่งนั้นกัน นี่ไง ถ้ามันไม่มีเป็นอย่างนี้

แต่ถ้ามันมี เห็นไหม มันมีในใจหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น พอมีในใจหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น มีมาได้ยังไง มันมีมาได้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านค้นคว้าของท่านนะ เวลาท่านจะออกบวช คนเรานะ เวลาจะออกประพฤติปฏิบัติ เวลาคนจะออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเราจะปฏิบัติที่ไหน ทุกคนโดยสามัญสำนึก เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบัญญัติธรรมวินัยนี้ไว้ให้เรา ศึกษา

การศึกษานี้เป็นภาคปริยัติ ภาคปริยัติคือการศึกษาทฤษฎี ศึกษาทฤษฎีเพราะกิเลสมันไม่มี องค์ความรู้มันก็ติดดิน แต่ถ้ามีองค์ความรู้ องค์ความรู้คือทรงจำธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาคือสัญญา สัญญาคือการจดจำวิธีการอันนั้น ถ้าจดจำวิธีการอันนั้น มันวิเคราะห์หิวจัยมันก็เป็นสุดมยปัญญา มันเป็นปรัชญา เห็นไหม ที่เราวิเคราะห์หิวจัยวิเคราะห์หิวจัยกัน มาเพื่อจะออกปฏิบัติไง ไม่ใช่วิเคราะห์หิวจัยไว้ให้มันแห้ง ไม่ใช่วิเคราะห์หิวจัยไว้ให้มันกลัว ไม่ใช่วิเคราะห์หิวจัยแล้วเราไม่กล้าเผชิญหน้ากับอะไร เขาวิเคราะห์หิวจัยไว้ให้กระทำไง

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านวิเคราะห์หิวจัยแล้วเพื่อเผชิญหน้ากับมัน ใจ เวลาวิเคราะห์หิวจัยแล้วจะไปเผชิญหน้ากับมัน จะไปค้นหามัน จะไปทำความจริงให้เป็นความจริงขึ้นมา เขาทำเพื่อเหตุนี้ เขาไม่ใช่ศึกษามาวิเคราะห์หิวจัยมาแล้วเก็บไว้ในลิ้นชัก เก็บไว้ในสมอง แล้วก็โหยหา แล้วก็ไม่กล้าเผชิญกับความจริง ไม่กล้าประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ก็กลัวมันจะทุกข์มันจะยาก กลัวมันจะมีความลำบาก

ความกลัวลำบาก ความกลัวความทุกข์ความยาก นั้นละมันจะตายช้าตายชาก แล้วเวลาตายช้าตายชากมันจะลำบากอยู่อย่างนั้น ตายแล้วตายเล่าไม่มีวันผุดวันเกิด นี่ไง เพราะอะไร ถ้าเกิดเป็นเทวดาอินทร์พรหม เห็นไหม นี่มันโอปปาติกะ โอปปาติกะกำเนิดเลย ถ้าไปเกิดโอปปาติกะเกิดในนรกอเวจี แต่ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ต้องอยู่ในครรภ์ ในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะกำเนิดสิ มันต้องกำเนิดอยู่แล้วไง แล้วถ้ามันไม่กล้าเผชิญกับสัจจะความจริง เห็นไหม มันละล้าละล้งอยู่นั้น มันก็ต้องเกิดซ้ำเกิดชาก เวลามันเกิดซ้ำเกิดชากขึ้นมา เวลามันทุกข์มันยากอันนั้น มันทุกข์มันยากกับการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา มันทุกข์มันยากกว่าการเผชิญอะไรกับความจริง เวลาเผชิญกับความจริงไม่กล้าเผชิญกับความจริงขึ้นไปเพราะมันวิเคราะห์หิวจัยแล้วมันสู้มันไม่ได้ กิเลสมันย้อนแย้งเข้ามา มันลุ่มลुकคลุกคลานใจ นี่ก็ศึกษามาทำไม

เวลาศึกษาเขาศึกษามาให้ประพฤติปฏิบัติ เนี่ยปรียัตองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บัญญัติไว้เอง นี่การศึกษา เห็นไหม การศึกษาในพุทธศาสนา มีการศึกษาในเรื่องปรียัตกับศึกษา ในภาคปฏิบัติ การปฏิบัติคือการเผชิญกับความจริงในใจของตน ถ้าการปฏิบัติคือการเผชิญกับ ความจริงในใจของตน เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านทำของท่านอย่างนี้ นี่ท่านเผชิญกับ ความจริงในใจของท่าน แล้วในใจของท่านมันอยู่ที่ไหน หาใจของท่านไม่ได้ เห็นไหม เข้าป่าเข้าเขา ไปที่ไหนก็มีคนเสียดสีเหยียดหยาม นี่โง่สมถศักดิ์ สมถศักดิ์ต้องเป็นขุนนาง สมถศักดิ์มัน ต้องเป็นผู้ตีดินแดง เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ ทำสิ่งใดก็ไม่ได้ สมถศักดิ์แล้วไม่กล้าเผชิญกับความจริง

เวลาท่านเผชิญกับความจริง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเผชิญของท่านตามความเป็นจริง ของท่าน ท่านสู้ท่านบากบั่นของท่าน เวลาความบากบั่นอันนั้น ความบากบั่นอันนั้น เห็นไหม พอ บากบั่นขึ้นมามันต้องเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันติวิโก

เวลาเรามีการศึกษา ศึกษาทางปรียัตศึกษามาเพื่อวิเคราะห์วิจจัย วิเคราะห์วิจจัยขึ้นมา แม้แต่ การศึกษานะสุดมยปัญญา มันก็ปราบปรามกิเลสหายๆ ในใจของเราได้ เวลามันมีความเครียด เวลาที่มีความทุกข์ความยาก คนเกิดมามีแต่ความทุกข์ความยากในหัวใจ เวลาคิดสิ่งใดก็ไม่สมความ ปรารถนา ก็มีแต่ความเร่าร้อนในใจ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เอาธรรมะ อันนั้นมาขโลม นั่นนะนี่ผลของมัน ผลของการศึกษา ผลของการวิเคราะห์วิจจัย มันก็ได้ธรรมะ อารมณ์ๆ อารมณ์สังขาร มันมากลบความทุกข์ความยากในใจของตน มันก็ไอ้ มหัศจรรย์ๆ ไอ้ไฮ ธรรมะเป็นเช่นนี้เองๆ

มันก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ นั่นแหละ เช่นนั้นเองๆ นี่เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า จำมาทั้งดุ้น มันมีอะไรเป็นสมบัติของตน ก็ศึกษามาตั้งขั้ว ศึกษาจากต้นเหตุ ต้นเหตุ คือธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็มาวิเคราะห์วิจจัย เขียนหนังสือ โห เขียน หนังสือกันใหญ่เลย ไอ้ไฮ ธรรมะนี้แตกฉาน แต่ไม่รู้จักตัวตน ไม่รู้จักตัวอะไรของของเราเลย

นี่ไง นี่ทฤษฎี นี่ความจำๆ นะ ถ้าความจำมันเป็นอย่างนั้น เวลาความจริงๆ ถ้ามันปฏิบัติ ความจริงขึ้นมามันต้องมีความจริงขึ้นมา ถ้ามีความจริงขึ้นมา เห็นไหม เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่ มั่นท่านค้นคว้าของท่าน ท่านเข้าป่าเข้าเขาไป ใครมันอยากจะทุกข์จะยากโดยไม่มีสิ่งใดตอบสนอง สิ่งที่ท่านเดินธุดงค์เข้าป่าเข้าเขาไป รู้ว่าทุกข์ไหม รู้ว่าทุกข์ใจ รู้ว่าทุกข์เพราะอะไร มันขาดแคลน มันไม่ได้สมความปรารถนา กิเลสมันต้องการ เห็นไหม นี่ผู้ตีดินแดงเหยียบขี้ไก่ก็ฝ่อ เป็นขุน

นาง จะทำอะไรมีคนล้อมหน้าล้อมหลัง ถ้าอยู่ในเมืองก็เป็นอย่างนั้น พระครูบาอาจารย์มีสมณศักดิ์ใหญ่โต มีชื่อเสียง มีคนนับหน้าถือตา นี่ไง ผู้ดีตื่นแดง

แต่เวลาเข้าป่าเข้าเขาไปแล้วมันไม่ได้เป็นอย่างนั้นหรอก เพราะมันมีแต่ต้นไม้ ถ้าเป็นชาวบ้านหรือมันก็เป็นผู้ที่มีแต่เถียง คือว่ามีเถียงนา คือที่อยู่อาศัยใหม่ ๆ ส่วนใหญ่แล้วสมัยที่ครูบาอาจารย์ท่านเที่ยวธุดงค์อยู่ประชากรเมืองไทยมันยังมีน้อย มีแต่ป่าแต่เขา แล้วการทำมาหากินมันก็ทุกข์ก็ยาก เขาก็ไปจับจองที่กัน ไปถางป่าเพื่อปลูกพืชไร่ เวลาเราไปธุดงค์ส่วนใหญ่จะไปเจออย่างนั้น จะไปเจอผู้ที่มาอยู่ใหม่ ส่วนใหญ่แล้วเป็นกระต๊อบกระแต๊บ ผู้ที่ไปล้มป่าไปถางป่าเพื่อจะไปทำพืชไร่ แล้วเขาก็มีเสบียงของเขาเพื่อดำรงชีพ ไร่เราก็ไปอยู่ข้างๆ แถวนั้น อยู่ในป่าในเขา แล้วก็ขอบิณฑบาตฉันกับเขา

มันจะมีอะไร ส่วนใหญ่เป็นอย่างนั้น สมัยครูบาอาจารย์เราเพราะบ้านเมืองมันยังไม่เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา มันยังมีการโยกย้ายถิ่น เห็นไหม ที่ไหนมีภัยแล้ง มีโรคภัยไข้เจ็บ เขาก็ย้ายทั้งหมดบ้านเลย หมู่บ้านย้ายไปหาที่ที่มันอุดมสมบูรณ์ เขาก็ไป นี่เวลาธุดงค์ไปส่วนใหญ่เราไปเจอแบบนั้นสมัยครูบาอาจารย์ เราก็บิณฑบาตกับเขา มันขาดแคลนใหม่ ขาดแคลน แล้วเขาละ เขาก็ปากกัดตีนถีบนะ เขาก็มีความทุกข์ความยากของเขา เพราะเขาไม่มีจะอยู่จะกิน เขาต้องหาที่ทำการหาหาของเขา ถ้าคนที่เคยศึกษามาเขาก็จะรู้ว่าพระปฏิบัติศีลเขาเป็นยังไง สิ่งใดที่ฉันได้ฉันไม่ได้ สิ่งใดอยู่ได้อยู่ไม่ได้ ถ้าไปเจอโยมที่เขาเข้าใจชีวิตเราก็ตระหนักนิดหนึ่ง ถ้าเจอไม่เข้าใจนะ เราบิณฑบาตมา ฉันได้ฉันไม่ได้เราต้องมาคัดเลือกว่า เพราะเนื้อดิบของดิบฉันไม่ได้ ถ้าฉันไม่ได้แล้วบิณฑบาตมาได้อย่างไร แล้วมันก็คัดเลือกคัดแยกเอา แล้วแต่ว่ามันจะเป็นจริงไหม เพราะ เพราะเราอยู่ในป่า

อยู่ในป่าเวลาฉันแล้ว เห็นไหม ถ้าผิดศีล ทุศีล แล้วภาวนายังไง สภาพแวดล้อมมันก็บีบคั้นอยู่แล้ว แล้วยังสร้างอุปสรรคในหัวใจขึ้นมาอีก อุปสรรคในหัวใจขึ้นมา เห็นไหม เราเป็นคนทำเองดูสิ สิ่งที่ทำไม่ได้ก็ฝืนทำ พอฝืนทำมันทุกกฎก็เป็นปาจิตตีย์ แล้วเป็นอาบัติแล้วเราจะมีความเข้มแข็งในใจหรือไม่ นี่ไง เวลาออกธุดงค์ไปที่ว่าปรารถนาสิ่งใดก็ไม่ได้สิ่งนั้นแล้วมันจะทุกข์จะยากไหม มันทุกข์ยากแน่นอน แต่ไม่ใช่ทุกข์ยากเพื่อสูญเปล่า ความทุกข์ยากอย่างนี้เพื่อเข้าหาความจริง เพื่อหาความจริง เห็นไหม ในเมื่อมันจะทุกข์มันจะยาก จะทุกข์ยากมันข้อเท็จจริงของชีวิต ข้อเท็จจริงของผู้ทรงศีล ผู้ทรงศีลเขามีศีลมีธรรมของเขา

ถ้ามีศีลมีธรรมของเขา นี่ศีลธรรมเป็นเครื่องอยู่ ถ้าเป็นเครื่องอยู่แล้วเราจะปฏิบัติเอาความจริงขึ้นมา ปฏิบัติเอาความจริงขึ้นมา ไปอยู่ในป่าในเขา เห็นไหม สัตว์เลื้อยพันมีมหาศาล สัตว์ป่ามันมาก เห็นไหม ดูลิ ในสมัยปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้คนถ้าไม่ล่ามัน ดูช้างนี่มันออกมากินพืชไร้กี้พืชไร้เขา เพราะคนมันล่าไม่ได้ มันผิดกฎหมาย สมัยนั้นคนไม่มีจะล่า สัตว์มหาศาลเป็นอย่างนี้ เหมือนช้างเหมือนเสือที่มีอยู่เดี๋ยวนี้ แล้วเราเข้าไปอยู่อย่างนั้นเราไม่มีอาวุธเลย เรามีศีลเป็นที่พึ่ง มีสัจจะความจริงในหัวใจเป็นที่พึ่ง แล้วเราไปอยู่ในป่าในเขาอย่างนั้นมันมีความสุขไหม ไม่มีความสุขแน่นอน ไม่มีความสุขทางโลกนะ

เวลาหลวงตาท่านขึ้นชมหลวงปู่มันนะ ถ้าพูดถึงทางโลกเป็นเศษผ้าขี้ริ้ว ถ้าพูดถึงทางโลกนะ ผ้าขี้ริ้วนี้ ผ้าเช็ดเท้านี้ ไม่มีค่าหรอก ไปที่ไหน เห็นไหม เวลาเข้าบ้านคนเขาต้องเช็ดเท้าก่อนเอาไว้เช็ดเท้า เวลาพูดถึงทางโลกนะ เวลาชีวิตเหมือนผ้าขี้ริ้ว เศษคน ไม่มีค่าในสายตาของโลก เข้าป่าเข้าเขาไป เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาในสายตาของโลกไม่มีใครไปหรอก เราเป็นคนนะ เป็นขุนนางนะ จะไปเป็นผ้าขี้ริ้วได้ไง โอ้ เราทำอย่างนั้นไม่ได้หรอก นี่ไง มันฝืนกันอย่างนี้มันถึงได้ทุกข์ได้ยากใจ มันทุกข์มันยากเพราะกิเลสมันไม่ยอม

แต่เวลาท่านพลิกกลับมา เห็นไหม ถ้าพูดถึงทางธรรม นั้นนะยอดคน พุทธทางธรรม ถ้าทางโลกมองแล้วเหมือนเศษผ้าขี้ริ้วเลย ชีวิตนี้เหมือนผ้าขี้ริ้ว ไม่มีคุณค่า มันต้องทำใจอย่างนั้น คนที่เขา มีคุณธรรมเขาทำใจอย่างนั้น เขาทำใจของเขามันไม่มีค่าเลย ไม่มีค่าในสายตาของโลก โลกจะมาเยินยอบอับันไม่ได้ ไม่ใช่ขุนนาง ถ้าเป็นขุนนางเหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ ไปไหนก็ไม่ได้ จะไปไหนนี่ต้องมีเสปียงกรังพร้อม ต้องมีคนไปดูแลพร้อม อย่างนั้นถึงออกธุดงค์ อย่างนั้นถึงเป็นพระในสายตาของเขา ถ้าพระในสายตาของเขานี้ โอ้โฮ นู่นก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ โอ้ ต้องประณีต โอ้ต้องสุดยอด เพราะอะไร เพราะท่านเป็นอาจารย์ เอ้า เดี่ยวๆ ท่านภาวนาไม่ลงนะ ถ้าไม่ได้อาหารทางใจมันภาวนาไม่ได้ ถ้ามันภาวนาได้มันต้องอากาศดี ต้องทุกอย่างพร้อมเป็นสัปปายะๆ เนี่ยขุนนางทั้งนั้น ลองผู้ตีดินแดงทำอะไรไม่ได้หรอก

ถ้ามันจะทำได้จริง ๆ นะ ความจริง ๆ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านทำของท่านมา เพราะอะไร เพราะท่านมี ถ้ามันมีในใจขึ้นมาะ ใจมันมีศีลมีธรรมนะ โอ้โฮ สุดยอด อะไรก็ได้ สิ่งใดในโลกนี้ ดูลิ เขาไปถางป่าเพื่อไปจับจอง เพื่อไปหาอยู่หากิน เขาก็ทุกข์ยากมาเขาจะมีอะไรมาให้พระ เขาก็มีข้าวไร่ตามประสาเขา เราไปหาอย่างนั้น เราไปหาอย่างนั้น เราไปภาวนาอย่างนั้น มันจะเอา

ความสุขมาจากไหน ความสุขทางโลกมันไม่มีหรอก เพราะเราไม่ต้องแสวงหาความสุขทางโลกนั้น เราต้องมาแสวงหาความจริงในใจ

ถ้ามันมี มันมี เห็นไหม ดูลิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านมีของท่าน เพราะท่านมีของท่าน ท่านอยู่ท่านมีความสุขของท่านนะ ท่านมีความสุข มีความรื่นเริง มีความอาภาฉาย มีแต่คุณธรรมในใจ ท่านมีคุณธรรมในใจ เห็นไหม ดูลิ เพราะมีคุณธรรมในใจอันนั้น ชื่อเสียงเกียรติศัพท์เกียรติคุณของท่านมันจรจรายไป กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรม เพราะกลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมมันหอมทวนลม เพราะกลิ่นของศีลกลิ่นของธรรม มีคนอยากได้บุญจากท่านๆ เนื้อนาบุญของโลกๆ ไง

คนเราเกิดมาในโลก เห็นไหม โลกนี้เหี้ยมมีสองด้าน คนที่ฉลาดเขาก็แสวงหาแต่คุณงามความดีของเขา หาแต่ของจริง แต่คนที่ไม่ฉลาดมันก็โดนสังคمل่อหลอกกันไปอย่างนั้น ใ้ผู้ที่ไม่ฉลาดก็เป็นเหยื่อของโลก บัวสี่เหล่าๆ ใ้อย่างนี้มันเป็นวุฒิกภาวะของสัตว์โลก เราจะไปขีดเส้นให้เขาเป็นเหมือนที่ความปรารถนาของเรามันเป็นไปได้ สัตว์โลกเป็นไปตามกรรมไง กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กันไง มันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาของคนไง คนที่เขาสร้างเวรสร้างกรรมเขามาอย่างนั้น เขาก็มีมุมมองอย่างนั้น มีทัศนคติอย่างนั้น ถ้าเขามีทัศนคติอย่างนั้น เนี่ยวุฒิกภาวะของเขาได้แค่นั้น เขาก็เซ็ดชูครูบาอาจารย์ของเขาแค่นั้น

วุฒิกภาวะของคนที่เขาสร้างสมบุญญาธิการมา เห็นไหม พ่อออกจารย์ๆ เขาแสวงหาของเขา เขาแสวงหาของเขา เขาไม่เชื่อคนง่ายๆ หลอก ถ้าเขาไม่เชื่อคนง่ายๆ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ที่ท่านทำๆ ทำมาจริงหรือไม่ ถ้าทำมาจริง เห็นไหม เขาเวลาสนทนาธรรมๆ เขามีคุณธรรมในใจของเขา เขาถามปัญหาขึ้นมา เขาตอบปัญหาขึ้น เขายกประเด็นขึ้นมา เราจะแก้เขายังไง ก็แก้เขาขึ้นมา เห็นไหม ถ้ามันมีอยู่จริงในหัวใจใจใจ ถ้ามันมีอยู่จริงในหัวใจมันเป็นปัจจุบันใจ ถ้ามันมีสิ่งใดเกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นมันแก้ไข มันแยกแยะของมัน ได้สั่งจะความจริงของมันใจ

นี่ใจ ถ้ามันเป็นความจริง มันเป็นความจริงอย่างนี้ใจ ถ้าเป็นความจริงอย่างนี้ ถ้ามันมีดี มีดีชะอย่างเดียว เพราะมันดีจากคุณธรรม คุณธรรมในหัวใจนี้มันต้องมีการกระทำ ถ้ามีการกระทำขึ้นมาตามความจริงแล้ว สิ่งภายนอกปัจจัย ๔ ปัจจัยนี้เครื่องอยู่อาศัย ปัจจัย ปัจจัยเครื่องอาศัย ไม่ใช่ความจริง ไปยึดว่าเป็นจริงได้ยังไง แล้วที่ม่าวช้อยู่นี้ที่จะมาค้นหาที่ค้นหาความจริงอย่างนี้ใจ ถ้าค้นหาความจริง ศีลสมาธิปัญญา มันก็ชื่อทั้งนั้น ศีล ก็ ศ.ศาลา สระอิ ล.ลึง ก็ศีล แล้วศีลในตัวมีไหม ศีลจริงๆ มีหรือเปล่า สมาธิก็ ส.เสื่อ ม.ม้า สระอา เอ้า แล้วสมาธิในใจมีหรือเปล่า เอ๊ย

ปัญญา ๆ ปัญญามันก็ ป.ปลา ญ.หญิงนั้นนะ แล้วในใจมีหรือเปล่า ถ้ามันมีอยู่จริงนั้นสติเลสมันถึง
กลัว มันไม่มีอยู่จริงกิเลสมันหัวเราะเยาะ มันเขี่ยหยันด้วย มันชี้หัวอีกต่างหาก

นี่ไง ถ้ามันเอาจริง ๆ มันวันสำคัญทางพุทธศาสนา ถ้ามันมีดีใจ ถ้ามันมีดีมันมีดีขึ้นมาจาก
หัวใจ ถ้ามันค้นหาหัวใจของตนให้เจอ มันมีดีแล้วเพราะอะไร เพราะมันของดี คุณธรรมมันเป็น
ของดี เพชรนิลจินตามันมีอะไร เพชรนิลจินตามันก็แค่ธาตุ หลวงตาท่านพูดประจำ ใ้อันนั้นก็ใ้อัน
กระดาก ใ้อันหลังลาย มันมีอะไร ถ้าหัวใจของครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงท่านเป็นอย่างนั้น ใ้อันของเรา
มันพูดแต่ปาก เวลาพูดปากพูดนะ ตานี้คอยมองเลย ไม่เอา ๆ เอ้ ไม่เอา ยกหนีหรือเปล่า ออย่ายก
หนีนะ ไม่เอา ๆ ไม่เอาจะเอา มันไม่จริง

ถ้ามันจริงขึ้นมา เห็นไหม สิ่งนั้นถ้ามันเป็นจริงในหัวใจ ไร้สาระมาก ถ้ามันมีดีอยู่ในหัวใจ
นะ แล้วมีดีมันดีขึ้นมาจากไหน ดีมันมาจากการกระทำของเรา ทั้ง ๆ ที่เราเกิดมา ปฏิสนธิจิต จิต
เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สิ่งมีชีวิต สิ่งมีชีวิต เห็นไหม สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม การเกิดเป็น
มนุษย์ เห็นไหม ธาตุ ๔ การเกิดเป็นมนุษย์ต้องธาตุ ๔ ธาตุ ๔ มาจากแม่ นะโม น้ำ เห็นไหม นะ
กับโม มาจากธาตุพอกับแม่ เวลาพอกับแม่ มันต้องมีพอกับแม่ ถ้าพอกับแม่ขึ้นมาแล้ว เห็น
ไหม เพราะมันมีสายบุญสายกรรม

ดูสิ เวลาสหชาติถ้าเป็นพุทธมารดาก็ต้องปรารถนาเป็นพุทธมารดา การปรารถนาเป็นพุทธ
มารดาต้องสร้างสมบุญญาธิการมา แล้วเวลาได้คลอดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว
ท่านเสียชีวิตเพราะได้ท้องเดียว ไม่มีใครจะเกิดซ้ำได้ เพราะอำนาจวาสนาของคนไม่เท่ากัน ไม่มี
ใครจะมีอำนาจวาสนาเท่าอย่างนั้นได้ ฉะนั้นเวลาสหชาติ ๆ การปรารถนา แม้แต่ปรารถนาเกิดเป็น
พุทธมารดา ยังต้องสร้างสมบุญญาธิการมาขนาดนั้น

นี่ไง เวลาเกิดมา ดูสิ พระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาเขาก็ได้สร้างบุญญาธิการของเขา
มา เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เห็นไหม ดูสิ พังเทศน์พระอัสสชิได้เป็นพระโสธาบัน เวลา
จะมาบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งที่จะมาบวชนะ “นั่น อัครสาวกเบื้องซ้ายและ
เบื้องขวาเรามาแล้ว” เขาสร้างของเขา มา เขาทำของเขา มา การกระทำของเขา มา การร่วมเกิดเป็น
สหชาติก็ต้องสร้างสมบุญญาธิการมาขนาดนั้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว สิ่งที่มีการกระทำ ๆ มัน
ต้องมีการกระทำมา ใ้อันก็เหมือนกัน สิ่งที่เราทำมา ๆ ทำมาก็เป็นแนวคิดนี้แหละ โลกทัศน์ความรู้

ความเห็น ถ้ามันทำของมันมา มันรู้อะไรถูกอะไรผิด อะไรควรและไม่ควร ถ้ามันไม่ได้ทำอะไรมา มันไม่มี ไม่มี เห็นไหม มันเหมือนลิขสิทธิ์ ลอกเลียนแบบเขา ลอกเลียนแบบเขามา ถ้าเขาจับเมื่อไหร่มันก็ผิดกฎหมายทั้งนั้น เพราะมันลอกเลียนสิทธิ์เขามา

เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา มันจะลอกเลียนแบบใคร สิ่งที่เราศึกษา มาๆ นั้นนะทฤษฎีลอกเลียนมาทั้งนั้น แต่ถ้าเป็นจริงๆ มันเป็นเรื่องของเรา ศีลมันก็ต้องศีลสะอาด บริสุทธิ์ในหัวใจนี้ ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา สมาธิหรือสัมมาสมาธิจิต นี่จิตที่เป็นหนึ่งไม่พาดพิงอารมณ์ ใดๆ ทั้งสิ้น เพียงแต่ว่าสมมติว่าว่าง ใจเราก็บอกว่าว่างๆ ว่างๆ โองใหม่มันไม่เคยมาพูดเลยนะ อวากศมันไม่เคยบอกว่ามันว่างเลย เพราะมันไม่มีชีวิต ใจเรามีชีวิตแท้ๆ นะ เวลาพูดนั้นนะ อันนั้น มันเป็นเรื่องจะความจริงจากผู้ที่อยู่จริง เวลาที่อยู่จริงเขาว่าว่างๆ ของเขา แล้วว่างความว่างมันมี หลายชั้นหลายตอนมาก แม้แต่สมาธิ ชนิทสมาธิ อุปปาสมาธิ อปัปนาสมาธิ เวลาประพฤติปฏิบัติ ขึ้นไปแล้ว ถ้ามันว่างจากกิเลส อันนี้มันปล่อยวางกิเลสไว้ชั่วคราว

ถ้าว่างจากกิเลสนะ โสตาปัตติมรรค โสตาปัตติผล สกิทาคามรรค สกิทาคาผล อนาคตามรรค อนาคตาผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล โสตาบัน สกิทา อนาคตา พระอรหันต์ มันว่างยังไง ความว่างมันแตกต่างกันยังไง ความว่างที่มันละทิ้ง ละสังโยชน์ ๓ กามราคะเดี๋ยวก็อ่อนลง กามราคะขาดไปนี่สังโยชน์ ๑๐ ขาดไปจากใจ มันแตกต่างกันยังไง ถ้าไม่แตกต่างกันยังไง ทำไมสังโยชน์ ๑๐ สังโยชน์ แล้วถ้าสังโยชน์ที่มันขาดมันละไป มันจำนวนมากจำนวนน้อยกว่าแล้วผลมัน จะเท่ากันได้ยังไง

นี่ไง นี่ความว่างใจ นี่ความว่างของใจที่มันว่างจากกิเลสใจ ถ้ามันว่างจากกิเลสมันว่างยังไง ถ้ามันเป็นความเป็นจริงใจ ถ้าเป็นความจริง เห็นไหม มันต้องมีเหตุมีผลของมันใจ ความจริงมัน เกิดขึ้นมามันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ไง ถ้ามันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ เนี่ยมีดี ๆ อย่างนี้ไง มีดีที่มีธรรมในใจ มีดี ที่มีเหตุมีผล ถ้ามันไม่มีดี มันไม่มีดีในเหตุในผลมันก็ไปอาศัยข้างนอก เห็นไหม เพราะไม่มี เพราะ ความไม่มีมันถึงได้พึ่งพิง

จะบอกว่าพึ่งพิง เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านวางข้อวัตรปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติเป็น เครื่องอยู่ของใจ คำว่าเครื่องอยู่เพราะไม่มีสิ่งใดจะอาศัยได้ก็อาศัยเครื่องอยู่เกาะไว้ แต่ถ้ามันมี คุณธรรมในใจ คุณธรรมในใจมันมีแล้วมันจะเกาะอะไร ถ้าคำว่าเกาะหรือส่งออก แสดงว่าข้างใน ว่างเปล่า แสดงว่าไม่มีที่พึ่ง คนเราถ้ายืนอยู่ไม่ได้ คนยืนอยู่ไม่ได้มันต้องอาศัยอะไร อาศัยเกาะคน อื่นใช้ไหม ถ้าคนอื่นมันยืนอยู่ได้มันจะไปเกาะใคร คุณสิ เวลาคนเดินได้ ไปจงเขาสี เขาเปื้อนตายทำ

เขาไม่ให้จูงนะ คนที่เขาเดินได้ เขาเห็นได้ เขาไม่ให้ใครมาจูงหรอก แต่ไอ้คนที่เดินไม่ได้ ขอร้อง ขอร้องให้จูง ดูลิ เวลาคนหกล้ม ใครต้องเข้าไปประคองเขาขึ้น แต่คนที่เขาเดินอยู่ดี ๆ จะไปประคองอะไรเขา ใจที่มันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน มันทรงตัวของมันอยู่ได้ มันมีหลักความจริงในใจ มันจะมีอะไรมามีคุณค่ามากกว่านั้น

ถ้ามันมีคุณค่ามากกว่านั้น เห็นไหม นี่มีดี มีดีที่ไหน มีดีที่วันนี้นี้วันสำคัญ มีดีในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้ธรรม เป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบ ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา ธรรมะมันมาจากไหน วันสำคัญ ๆ เวลาสำคัญสำคัญที่ไหน เวลาสำคัญขึ้นมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านสำคัญ ท่านเกิดวันนี้ ท่านตรัสรู้วันนี้ ท่านปรินิพพานวันนี้

เพราะวันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา ถ้าวันสำคัญทางพุทธศาสนา เห็นไหม เพราะความมีคุณธรรมของท่าน ท่านถึงเป็นศาสดา ท่านถึงเป็นหลักเป็นชัย เป็นครูเอกของโลก ท่านสั่งสอน ท่านปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ด้วยธรรม ด้วยอุบายวิธีการ ด้วยการชักนำ ด้วยการแก้ไข ให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติรอดพ้นจากอำนาจของอวิชา รอดพ้นจากครอบครัวของมาร ครอบครัวของมารนะ

เวลาทำความสงบของใจ แต่ทำความสงบของใจให้ใจมันสงบระงับเข้ามา เห็นไหม ทำความสงบของใจให้มันปล่อยวางจากทิฐิมานะของตน ปล่อยวางจากความเห็นของตน เวลามันยกขึ้นสู่วิปัสสนาขึ้นมา เวลามันจะชำระล้างขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันชำระล้างด้วยศีลด้วยสมาธิด้วยปัญญา ด้วยศีลด้วยสมาธิด้วยปัญญา ด้วยการฝึกหัด ด้วยความเป็นจริงของเราขึ้นมา ไม่ใช่ความจำ ความจำในการศึกษา ความจำขึ้นมาศึกษามาขนาดไหนมันก็เป็นความจำทั้งนั้น ถ้าความจำนั้นวิเคราะห์วิจักษณ์ขนาดไหนมันก็วิเคราะห์วิจักษณ์ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ได้วิเคราะห์วิจักษณ์โดยสังจะความจริง

คำว่าวิเคราะห์วิจักษณ์สังจะความจริง พอจิตมันสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง คือไปเห็นกิเลส เห็นเชื้อโรค แล้วมันให้มรรคให้ผล ให้มรรคให้ผลคือให้ยา ให้ธรรมโอสธ ให้ธรรมโอสธ เวลาธรรมโอสธเข้าไป เห็นไหม เกิดสงครามธาตุสงครามชั้น สงครามธาตุ สงครามธาตุ ๔ และชั้น ๕ สงครามระหว่างธรรมะกับกิเลสมันต่อสู้กัน การต่อสู้กัน ประหัตประหารกันด้วยมรรคด้วยผล ด้วยมรรคด้วยผลด้วยมรรคด้วยผลของใคร ด้วยมรรคด้วยผลของหัวใจที่สงบระงับนั้น ด้วยมรรคด้วยผลหัวใจที่สงบระงับแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ ยกขึ้น

สู่วิปัสสนาได้ด้วยสังขารม ด้วยความสามารถของตน เห็นไหม มันเกิดมรรคเกิดผลในใจ ถ้าเกิดมรรคเกิดผลในใจมันพิจารณาของมัน มันแยกแยะของมัน มันสำรอกมันคายของมัน นี่ไง ถ้ามันเป็นจริงต้องเป็นจริงอย่างนี้

ถ้ามันเป็นจริงอย่างนี้ขึ้นมามันไม่ใช่ความจำ นี่ความจำไปจำมา จำมาไม่ต้องทำอะไรเลยของเค้าไปจำมา แต่จำมาเป็นแนวทางๆ ภาคปริยัติเราจำมาเป็นทฤษฎี แต่เวลาทำมันต้องทำความเข้าใจเป็นจริงขึ้นมา ถ้าทำเป็นจริงขึ้นมามันเริ่มมีศักดิ์ มีศักดิ์มีศรี มีการกระทำ มีคุณธรรม เพราะคุณธรรมมันมีคุณค่า ถ้าหวังฟังก็หวังฟังครูบาอาจารย์เท่านั้น แล้วถ้าครูบาอาจารย์นั้นนะ มันเหมือนในห้องผ่าตัด ห้องผ่าตัดต้องปลอดเชื้อ

นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจของเรา เห็นไหม ก็เลสมันจะครอบงำ ถ้าสมาธิขึ้นมา ทำความสงบของใจเข้ามา แล้วเวลาจะผ่าตัด เห็นไหม หวังฟังก็หวังฟังครูบาอาจารย์เท่านั้น เวลาประพฤติปฏิบัติครูบาอาจารย์นี่เป็นที่โหยหาเลย เวลาเราจะใช้ปัญญาของเราเองนะ ถ้าเราเป็นคนทิฐิมานะเราก็ใช้ปัญญาของเราเอง เวลาที่มีความสงสัยมีเหตุขัดข้องในหัวใจ พิจารณาแล้วพิจารณาเล่า พิจารณาเข้า พิจารณาเย็น พิจารณาอยู่นั้นแหละ พิจารณาอยู่นั้นแหละ เพราะกำลังความสามารถเราแค่นี้

ลองไปหาครูบาอาจารย์ที่ลี ทีเดียวเท่านั้นแหละ ท่านบอกเลย ถ้ากำลังมันไม่พอก็ทำให้มันมีกำลังขึ้นมา ถ้าปัญญามันใช้ปัญญามันไม่ออกไม่ก้าวหน้า ปัญญามันเป็นปัญญาทางโลกก็กลับมาที่สงบลิ ถ้าปัญญามันใช้ไปแล้ว ปัญญามันฟื้นเพื่อ เห็นไหม ก็กลับมาทำสมาธิ ถ้าสมาธิไม่พอมันมากเกินไปคือมันขี้เกียจมันไม่ทำก็ฝึกหัดใช้ปัญญาให้มากขึ้น เวลาท่านใช้ของท่าน เห็นไหม ไปหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านชี้ทีเดียว จบเลย

มันถึงแสวงหาไง มันถึงโหยหาไง ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเขาโหยหาครูบาอาจารย์ แต่คำว่าโหยหาครูบาอาจารย์มันต้องสมบูรณ์ มันต้องพร้อม คือเราต้องพร้อมแล้ว พร้อมแล้วหมายความว่าเรามีพร้อม เรามีการกระทำพร้อม มีผู้ชี้เท่านั้นนะ ชี้ทีเดียว เหมือนมือปืนมีคนชี้เป้า มันแค่ลั่นไกก็จบชี้เป้าเลย มือปืนก็กระดิกไก จบ

ไอ้ปืนก็อยู่ไหนก็ไม่รู้ กระสุนก็ไม่มี รัยแปดพันเก้า ใครจะชี้ พูดถึงคนที่มีปืนพร้อมแล้ว งามไถอยู่เนี่ย ชี้เป้าที่ๆ ครูบาอาจารย์ท่านสำคัญอย่างนั้น แล้วถ้าครูบาอาจารย์สำคัญอย่างนั้น เห็นไหม มันถึงโหยหา การโหยหา เวลาจะฟังก็ฟังอย่างนี้ แต่เวลามือปืน เห็นไหม เรามีปืน

ไหม มือปิ่น เห็นไหม เขาต้องหาปิ่น เนี่ยผู้จ้างวานเขาต้องเอาปิ่นมาให้ด้วย นั้รับปิ่นแล้วกระสุนพร้อม

นี่ก็เหมือนกัน ศีลสมาธิปัญญาฝังอยู่ไหน มิ่งสติปัญญาพร้อมขนาดไหน เป็นมือปิ่นมีปิ่นหรือเปล่า มันไม่มี เพราะความไม่มีอาศัยเขาทั้งนั้น ให้คนอื่นคอยประคอง ให้คนอื่นคอยบอกว่า เป็นมือปิ่นอันดับหนึ่งของประเทศ ขึ้นทะเบียนเลยนะ นี่มือปิ่นอันดับหนึ่งของชาติ แต่ความจริงมันเป็นอย่างนั้นไหม ถ้ามันเป็นจริงแล้วใครจะยกย่องไม่ยกย่องนั้นเรื่องของเขา เราต้องมีจุดยืนของเรา ถ้ามีจุดยืนของเราขณะนี้สมณสาธูป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม มีอะไร มีบริวาร ๘ ครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาท่านมีอะไร ท่านมีบริวาร ๘ ชื่อเสียงโด่งดังคำฟ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาท่านตรัสรู้ท่านเผยแผ่ธรรมขึ้นมา นั้กรบ กษัตริย์ แม่ทัพ นายกอง แย่งชิงกันเพื่ออสังขด้วยมือทั้งนั้น แย่งชิงกันอสังขเข้าไปถวายของ เข้าไปถวายอาหารแก่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีนะ แม่ทัพออกรบกลับมา นั้กษัตริย์ถามต้องการอะไร ต้องการได้ออกรบถวายอาหารองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๗ วัน เท่านั้นเอง เขาแย่งชิงกัน เขาแย่งชิง ทั้ง ๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ได้แค้นอะไรเลยนะ มีแต่สร้างประโยชน์ ไม่เคยทำ ๆ ใจ นี้ของจริง

นี่ถ้ามีอยู่มันเป็นอย่างนั้น นี่สิ่งที่มีคุณค่ามีคุณค่าในหัวใจ สามโลกธาตุมีอะไรมีค่า สามโลกธาตุอะไรมีค่า จะบอกว่าชีวิตนี้มันมีค่า เดียวจะว่ามันเกินไป ชีวิตก็เป็นชีวิตใจ เศษทิ้ง ชีวิตที่เหลือสุภาพาภิเสสนิพพาน สะคือเศษที่เหลือ มันเศษที่เหลือ แต่เพราะมันทำไม่ได้ไง ที่มันเลิศกว่าสิ่งที่มันดีกว่า กับสิ่งที่มีชีวิตอยู่กับสิ่งที่ตายไปดีกว่า นี่มันก็มีของคู่ใจ มันไม่มีของคู่ใจ มันไม่มีอะไรที่เทียบเคียงกันได้ไง ไม่มีอะไรเป็นของของมาเทียบเคียง ไม่มีอะไรของมาซึ่งดวงวัด ไม่มี ไม่มี ถ้าไม่มีแล้วไม่มีก็คือไม่มีไง ถ้าไม่มีแล้วถึงเวลาไร รอเวลาไร

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านลาธาตุลาขันธ์ เห็นไหม ถึงเวลาท่าน ถึงเวลาแล้ว ลาแล้วโลก ลาแล้วที่ พอกันที องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน จะไปปรินิพพาน เห็นไหม “สุภัททะ เธออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล” ดูลิ เขาไปถาม สุภัททะ ๆ ไปถามพระพุทธเจ้า เห็นไหม ศาสนาไหนประเสริฐ จะไปนิพพาน คือจะไปตาย ยังไปสอนได้พระอรหันต์อีกองค์หนึ่ง ยังสอนยังรื้อสัตว์ชนสัตว์ตลอดไป ตั้งแต่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาจน

วันที่ท่านจะนิพพานท่านยังสั่งสอนภิกษุอยู่เลย ท่านยังชี้นำอยู่เลย นี่ใจไม่ห่วงใยอะไรทั้งสิ้น ไม่มีสิ่งใดเทียบเคียง ไม่มีทั้งสิ้น ทำประโยชน์อย่างเดียวเท่านั้นถ้ามันมี

มีดีก็เป็นดีใจ ถ้ามันไม่มีดี เห็นไหม ไม่มีดีมันก็วุ่นวาย วุ่นวายไปทั่ว เพราะไม่มีดีมันเห็นของข้างนอกดีกว่าความคิดตน เพราะไม่มีดีเราถึงทรงตัวไม่ได้ ถ้ามีดีนะ คำว่าปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ ๆ บวชมา บริหาร ๘ นั่นคือปัจจัย ๔ โลกเขาก็หาปัจจัย ๔ เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากของเขา เขาถึงไปตะครุบเอาแต่กิเลสเข้ามาทับถมหัวใจ ถ้าเขามีสติปัญญาของเขาแค่ปัจจัย ปัจจัย ๔ แค่อำรงชีพ ดำรงชีพไว้เท่านั้น

นี่ที่มันทุกข์มันยาก เห็นไหม เขาพยายามโฆษณากันไง คุณภาพชีวิต ๆ คุณภาพชีวิตมันจะกินแต่ยอด ของยอด ๆ อยู่สุขสบาย อยู่เหนือโลกไง อยู่บนก้อนเมฆ นี่คุณภาพชีวิต แต่ความจริง ๆ เห็นไหม สิ่งที่มีคุณค่า คุณค่าของใจ คุณภาพชีวิตคุณภาพชีวิตอย่างนั้น คุณภาพชีวิตอะไร คุณภาพชีวิตนั่นมันการโฆษณาชวนเชื่อใจ

แต่ถ้าเป็นความจริง ปัจจัยเครื่องอาศัย คำว่าปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าหัวใจ เห็นไหม อาศัยสิ่งนี้เพื่อดำรงชีพ ดำรงชีพไว้ทำไม ดำรงชีพไว้ทำไม เห็นไหม สมณะกินเพื่อดำรงชีพเท่านั้น โลกกินเพื่อกาม กินเพื่อเกียรติ กินเพื่อศักดิ์ศรี เหยียบหัวคนอื่นถ้ามันไม่มี

ถ้ามีแล้วเรียบง่าย สะดวกสบาย ทุกอย่างพร้อมหมด คุณธรรม คุณธรรมของผู้มี มีดีมันจะเป็นประโยชน์ใจ ถ้าไม่มีดีมันไม่มีสิ่งใดเป็นสิ่งที่ประโยชน์กับตนเลย เพราะไม่มี ถ้าไม่มีแล้วฝึกหัด ไม่มีแล้วค้นคว้านั้นเป็นอีกอย่างหนึ่ง แล้วไม่มีแล้วอยากจะมีมันจะเป็นปัญหามาก เพราะไม่มีแล้วอยากมี พออยากมีความอยากอันนั้น อย่างที่ว่าเนี่ย แกร่งแย่งชิงดีชิงชั่ว ร้อยส้นพันคม ก็ด้วยความอยากมีอยากเป็นทั้งนั้น ลองไม่มีความอยากมีอยากเป็น มันจะมีอะไร

ไม่มีความอยากมีอยากเป็นนะ ชีวิตเราก็เท่านี้ แล้วก็ฝึกหัดการกระทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ทำเพื่อใจดวงนี้ไง วันนี้นั้นสำคัญทางพุทธศาสนา แล้วเราสำคัญไหม วันสำคัญเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา ท่านตรัสรู้วันนี้ แล้วท่านตายไปแล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วเราเอาจริงไม่เอาจริง ถ้าเอาจริงเราทำของเราขึ้นมาให้เป็นประโยชน์กับใจดวงนี้ เอวัง